

METODOLOGIJA

BONITETNA OCJENA

Bonitetna ocjena služi brzjoj ocjeni firme i njene stabilnosti.

Bonitetna ocjena takođe okvirno predviđa buduće poslovanje firme i daje nam uvid kolika je vjerovatnoća da će određena firma u budućnosti biti u stečaju ili u blokadi računa.

Dubinska bonitetna ocjena je detaljniji uvid u poslovanje kompanije, gdje možemo da vidimo poslovne performanse za svaki pokazatelj, koji je osnova za rezultat bonitetne ocjene.

Sa kompanijama koje imaju većinu pokazatelja u crvenom dijelu tablice moramo poslovati vrlo oprezno, dok kompanije koje imaju većinu u zelenom dijelu ne predstavljaju rizik u poslovanju.

Bonitetna ocjena se izračunava jednom godišnje i to na osnovu bonitetne ocjene prethodne godine i formule sastavljene iz pokazatelja poslovanja firme. Bonitetna ocjena je podeljena na pet razreda:

OCJENA	CompanyWall business	MOODY'S	S&P Global	FitchRatings
Prime	AAA	Aaa	AAA	AAA
	AA+	Aa1	AA+	AA+
Visoka	AA	Aa2	AA	AA
	AA-	Aa3	AA-	AA-
Više srednja	AA--	A1	A+	A+
	A+	A2	A	A
	A	A3	A-	A-
Niža srednja	A-	Baa1	BBB+	BBB+
	A--	Baa2	BBB	BBB
	A---	Baa3	BBB-	BBB-
Spekulativno	BBB+	Ba1	BB+	BB+
	BBB	Ba2	BB	BB
	BBB-	Ba3	BB-	BB-
Veoma spekulativno	B+	B1	B+	B+
	B	B2	B	B
	B-	B3	B-	B-
Veoma visok rizik	CCC	Caa1	CCC+	CCC
	CC	Caa2	CCC	
	C	Caa3	CCC-	
Obrisani	D	Ca	CC	CC
		C	C	C
Nema ocjenu	/	/	D	D

RIZIČNO POSLOVANJE

Postupak dodeljivanja bonitetne ocjene podrazumeva međusobno izračunavanje pokazatelja i kategorizaciju rezultata i finansijske ocene. Pri izračunavanju koristimo najvažnije grupe pokazatelja, a to su pokazatelji likvidnosti i pokazatelji uspešnosti. Iz svake grupe pokazatelja koristimo one koji su najreprezentativniji.

Bonitetna ocjena se prilagođava veličini firme, broju zaposlenih i visini godišnjeg promjeta, u odnosu na firme sličnih djelatnosti. Bonitetna ocjena se izdaje samo subjektima koji imaju izračunate sve pokazatelje. Onima za koje je nemoguće izračunati određeni pokazatelj potreban za izračunavanje bonitetne ocjene, ista neće biti dodijeljena.

Bonitetna ocjena služi brzjoj oceni firme i njene stabilnosti. Bonitetna ocjena takođe okvirno predviđa buduće poslovanje rme i daje nam uvid kolika je vjerovatnoća da će određena firma u budućnosti biti u stečaju ili u blokadi računa.

OCJENE VISOKE STABILNOSTI

AAA

Maksimalna sigurnost poslovanja

Bonitetna ocjena **AAA** predstavlja najviši bonitetni rejting, dodijeljuje se kompanijama sa izuzetno stabilnim finansijama i gotovo nikakvim rizikom. Ova ocjena ukazuje na minimalan finansijski rizik, izuzetnu kreditnu sposobnost i visoku likvidnost.

Kompanije sa ovim rejtingom redovno ispunjavaju sve obaveze prema dobavljačima, zaposlenima i državi, imaju stabilne prihode i nisku zaduženost. Smatraju se potpuno pouzdanim poslovnim partnerima, sa gotovo nikakvim rizikom od finansijskih problema ili nelikvidnosti.

Ovaj rejting najčešće dostižu velike i uspešne firme sa dugom tradicijom poslovanja i odličnim finansijskim pokazateljima.

AA+

Visoka stabilnost i pouzdanost

Bonitetna ocjena **AA+** dodijeljuje se kompanijama sa izuzetnom nansijskom snagom i vrlo niskim kreditnim rizikom. Ove firme imaju visok nivo solventnosti, redovno izmiruju obaveze i posluju stabilno.

Iako mogu biti izložene određenim tržišnim promjenama, njihova finansijska pozicija im omogućava da se uspješno prilagode i održe stabilnost na duže staze. Smatraju se pouzdanim partnerima za sigurne i dugoročne poslovne odnose.

AA

Stabilnost i pouzdanost

Bonitetna ocjena **AA** označava kompanije sa vrlo visokim bonitetom i stabilnim poslovanjem. Ove firme imaju snažnu finansijsku poziciju, dobro upravljaju obavezama i ostvaruju konstantan rast.

Iako postoji mali rizik u poslovanju, on je zanemarljiv u odnosu na sigurnost i pouzdanost koje nude. **AA** kompanije su među najboljima u svojoj industriji i predstavljaju odličan izbor za dugoročne poslovne odnose.

AA-**Stabilnost uz minimalne faktore rizika**

Bonitetna ocjena **AA-** pokazuje visok stepen finansijske stabilnosti i pouzdanosti kompanije, ali sa blago povećanim rizikom u odnosu na više bonitetne razrede.

Ove firme posluju stabilno i bez ozbiljnih finansijskih poteškoća, ali mogu imati određene faktore, poput povremenih oscilacija u prihodima ili nešto većih dugovanja, koji ih svrstavaju u ovu kategoriju.

Ipak, **AA-** ocjena i dalje označava pouzdan poslovni subjekt sa dobrom solventnošću i sposobnošću izmirenja obaveza, što ih čini kvalitetnim partnerom za dugoročnu saradnju.

AA--**Stabilno poslovanje uz blago povećan rizik**

Bonitetna ocjena **AA--** označava visok stepen finansijske stabilnosti uz blago povećan rizik u odnosu na više bonitetne razrede. Ova ocena ukazuje na sposobnost urednog izmirenja obaveza, ali uz mogućnost povremenih oscilacija u prihodima ili veću zavisnost od tržišnih kretanja.

Iako postoji određeni nivo rizika, bonitetna ocjena **AA--** i dalje označava solidan poslovni subjekt sa dobrim kreditnim kapacitetom, koji predstavlja relativno siguran izbor za poslovnu saradnju.

A+**Siguran i stabilan poslovni partner, nizak kreditni rizik.**

Bonitetna ocjena **A+** označava stabilnost i nizak kreditni rizik. Kompanije sa ovom ocjenom imaju solidne finansijske pokazatelje i uredno izmiruju obaveze, što ih čini pouzdanim partnerima za dugoročnu saradnju.

Iako ova ocjena nije među najvišima, ona i dalje ukazuje na visok stepen sigurnosti, pri čemu se manji rizici mogu vezivati za faktore poput faze rasta ili tržišnih izazova. U celini, Bonitetna ocjena **A+** odražava finansijsku stabilnost i sposobnost prilagođavanja promjenama, čime se obezbeđuje siguran poslovni tok.

A**Stabilno poslovanje uz umjeren rizik**

Bonitetna ocjena **A** označava stabilno poslovanje uz umeren rizik. Subjekti sa ovom ocjenom imaju solidnu finansijsku poziciju i uredno izmiruju obaveze, ali mogu biti podložni manjim oscilacijama u prihodima ili zavisnosti od tržišnih kretanja.

Iako postoji nešto veći rizik u odnosu na više bonitetne razrede, njihova dugoročna solventnost nije ugrožena.

Bonitetna ocjena **A** ukazuje na kompaniju koja je pouzdan poslovni partner i koja ima dobre preduslove za dalji rast i razvoj, uz sposobnost prilagođavanja izazovima tržišta.

A-**Stabilno poslovanje uz određene faktore rizika**

Bonitetna ocjena **A-** označava stabilno poslovanje, ali uz prisustvo određenih faktora rizika. Subjekti sa ovom ocjenom imaju dobru likvidnost i sposobnost izmirenja obaveza, ali mogu se suočavati sa povremenim finansijskim oscilacijama ili izazovima u poslovanju.

Iako je njihova finansijska stabilnost na visokom nivou, određeni faktori mogu uticati na dugoročnu sigurnost.

Bonitetna ocjena **A-** potvrđuje da je firma pouzdan poslovni partner, ali ukazuje na potrebu za pažljivijim praćenjem finansijskih pokazatelja u budućnosti.

A--

Stabilno poslovanje uz izraženije finansijske oscilacije

Bonitetna ocjena **A--** ukazuje na finansijski stabilne subjekte koji i dalje spadaju u pouzdane poslovne partnere, ali sa nešto izraženijim oscilacijama u prihodima i višim stepenom rizika u odnosu na bolje ocjenjene firme.

Iako redovno izmiruju svoje obaveze, mogu biti podložni tržišnim promjenama ili imati veću zaduženost.

Ova ocjena ne znači da kompanija nije siguran partner, već da je pre dugoročne saradnje potrebno detaljnije analizirati njeno poslovanje.

A---

Stabilnost uz povećane finansijske rizike

Bonitetna ocjena **A---** označava kompanije koje i dalje posluju stabilno, ali se suočavaju sa povećanim finansijskim rizicima. Moguće su veće oscilacije u prihodima, povremeni problemi sa likvidnošću ili izražena zavisnost od tržišnih promjena.

Iako se ove firme ne nalaze u visoko rizičnoj zoni, njihova finansijska situacija zahteva pažljivije praćenje.

Pre ulaska u poslovnu saradnju, preporučuje se dodatna analiza kako bi se procijenili potencijalni izazovi i rizici.

OCJENE UMJERENE STABILNOSTI

BBB+

Stabilnost s potencijalnim rizicima

Bonitetna ocjena **BBB+** označava kompanije koje posluju stabilno, ali su izložene određenim finansijskim i tržišnim rizicima. Njihova sposobnost prilagođavanja ekonomskim promjenama i izazovima u industriji je ključna za dugoročnu održivost.

Iako su ove firme pouzdani poslovni partneri, moguće su povremene oscilacije u prihodima, povećana osetljivost na ekonomske promjene ili zavisnost od klijenata i tržišnih uslova.

U poslovnim odnosima sa takvim preduzećima, važno je biti svestan promenljivih okolnosti i prilagodljivosti ovih firmi na tržište, što ih čini stabilnim, ali podložnim određenim rizicima pa je neophodno sagledati moguće izazove u njihovom poslovanju.

BBB

Stabilno poslovanje uz veće oscilacije

Bonitetna ocjena **BBB** označava kompanije koje posluju stabilno, ali se mogu suočiti sa većim oscilacijama u prihodima i izazovima u održavanju finansijske ravnoteže.

Iako su i dalje pouzdani poslovni partneri, ove kompanije nisu imune na ekonomske i tržišne promjene. Njihova likvidnost može biti podložna većim fluktuacijama, a dugoročna stabilnost ovisi o sposobnosti prilagođavanja konkurenciji i promjenama u industriji.

Kompanije sa ovom ocjenom redovito izmiruju svoje obaveze, ali njihova finansijska situacija može varirati u zavisnosti od vanjskih faktora. Predugoj poslovnoj suradnji, preporučuje se dodatna procjena finansijske stabilnosti kompanije i mogućnosti rasta kako bi poslovanje bilo sigurnije.

BBB-

Stabilnost uz veće rizike

Bonitetna ocjena **BBB-** označava kompanije koje posluju stabilno, ali uz povećane finansijske i tržišne rizike.

Ove firme imaju solidnu likvidnost i sposobnost izmirenja obaveza, ali njihov poslovni rad može biti ugrožen promjenama na tržištu, ekonomskim krizama ili problemima specifičnim za industriju. Iako su u mogućnosti da se oporave od kratkoročnih poteškoća, dugoročna održivost može biti nesigurna.

BBB- ocjena zahtijeva pažljivije praćenje i procenu sposobnosti ovih kompanija da se prilagode promjenama u okruženju. Prilikom poslovanja sa firmama sa ovom ocjenom, preporučuje se dodatna opreznost i kontinuirano praćenje njihovih finansijskih performansi kako bi se obezbedila stabilnost poslovanja i minimizirali potencijalni rizici.

B+

Povećan rizik, ali uz mogućnost oporavka

Bonitetna ocjena **B+** označava kompanije sa slabijom finansijskom stabilnošću i povećanim rizikom u poslovanju. Njihova likvidnost može biti nestabilna, a sposobnost izmirenja obaveza ograničena.

Ove kompanije su često u procesu oporavka ili restrukturiranja, što ih čini podložnim prihodovnim oscilacijama i neizvjesnosti.

Iako postoji potencijal za poboljšanje, suradnja sa kompanijama ovog ranga zahtijeva oprez i stalno praćenje finansijske situacije.

B

Povećan rizik, potrebna opreznost

Bonitetna ocjena **B** označava kompanije koje se suočavaju sa značajnim poslovnim izazovima i finansijskim rizicima.

Njihova stabilnost može biti ugrožena čestim oscilacijama u prihodima, problemima sa likvidnošću i poteškoćama u izmirivanju finansijskih obaveza, što ih čini rizičnim poslovnim partnerima.

Iako postoji mogućnost oporavka, suradnja sa ovim kompanijama zahteva detaljnu analizu finansijskog stanja i prilagođavanje poslovne strategije, jer kompanije koje nose bonitetnu ocjenu **B** često nisu u mogućnosti da izbegnu krizne situacije, a ulaganje ili suradnja sa njima može dovesti do neizvesnosti u poslovnim odnosima.

B-

Visok rizik, tvrtke suočene s ozbiljnim izazovima

Bonitetna ocjena **B-** označava kompanije sa ozbiljnim finansijskim poteškoćama i visokim rizikom poslovanja.

Njihova likvidnost i sposobnost izmirenja obaveza su ozbiljno ugroženi, a poslovanje je podložno velikim oscilacijama u prihodima. Ove firme se često nalaze u procesu restrukturiranja ili sanacije, što dodatno povećava neizvesnost u poslovanju.

Iako postoji potencijal za oporavak, suradnja sa kompanijama sa **B-** ocjenom nosi visok nivo rizika i zahtijeva stalno praćenje finansijskog stanja, uz spremnost na brzo reagovanje u slučaju dodatnih problema.

OCENE VISOKOG RIZIKA

CCC

Visok rizik, neizvjesna budućnost

Bonitetna ocjena **CCC** označava kompanije koje se nalaze u ozbiljnim finansijskim poteškoćama i pod velikim su rizikom od stečaja. Njihova sposobnost da izmiruju obaveze je značajno narušena, a nastavak poslovanja ovisi o hitnim finansijskim rješenjima ili restrukturiranju.

Ove kompanije često imaju visok nivo zaduženosti, probleme sa likvidnošću i kašnjenja u plaćanjima. Mogu biti suočene sa prinudnim naplatama, sudskim postupcima ili drugim pritiscima koji ugrožavaju njihovu stabilnost.

Saradnja sa kompanijama sa ovom ocjenom nosi izuzetno visok rizik, jer njihova budućnost nije sigurna. Prije bilo kakvog poslovnog angažmana, neophodno je detaljno analizirati finansijsko stanje kompanije i poduzeti sve mjere zaštite kako bi se izbjegli potencijalni gubici.

CC

Kritična finansijska situacija, ozbiljan rizik od stečaja

Bonitetna ocjena **CC** označava kompanije koje se nalaze u izuzetno rizičnoj situaciji, suočavaju se sa ozbiljnim finansijskim problemima i imaju visok rizik od stečaja ili likvidacije. Sposobnost podmirenja obaveza je značajno ugrožena, a opstanak kompanije u narednom periodu je vrlo neizvjestan.

Saradnja sa kompanijama koje su ocijenjene sa **CC** nosi veliki poslovni rizik, te je neophodno pažljivo razmotriti sve faktore prije nego što se odluči na bilo koji poslovni angažman, jer postoji velika vjerojatnost da te kompanije neće opstati u narednom periodu.

C

Kritična finansijska situacija

Bonitetna ocjena **C** označava kritičnu finansijsku situaciju. Kompanije sa ovom ocjenom imaju ozbiljne poteškoće u izmirenju obaveza, a stečaj ili likvidacija su gotovo neizbježni u bliskoj budućnosti.

Kompanije sa bonitetnom ocjenom **C** imaju minimalne šanse da opstanu, a svaka saradnja sa tim kompanijama nosi veliki rizik od ozbiljnih finansijskih gubitaka.

Ako se ipak razmatra poslovni odnos, nužno je temeljito ispitati situaciju i poduzeti sve potrebne mjere zaštite.

NEPREGLEDNA FINANSIJSKA SLIKA ILI BRISANJE

D

Izbrisana preduzeća

Oznaka **D** se dodjeljuje preduzećima koja su izbrisana i koja više neće posloovati.

/

Nema bonitetnu ocjenu

Nepoznat finansijski profil

Kompanija bez bonitetne ocjene može biti nova, poslovno neaktivna ili nema dostupne finansijske izvještaje. Zbog toga je njezina pouzdanost nejasna.

Prije saradnje, važno je prikupiti više informacija i pažljivo procijeniti potencijalne rizike.

Metodologija izračunavanja bonitetne ocjene

Statični dio ocjene se izračunava jednom godišnje prilikom predaje finansijskih izvještaja, koji su sastavljeni od sljedećih racija:

1. Racio likvidnosti

Racio likvidnosti predstavlja sposobnost poduzeća da izmiri svoje obaveze u roku.

Racio tekuće likvidnosti mjeri sposobnost poduzeća da izmiri obaveze kada one dospiju.

Racio likvidnosti računa se po formuli:

opći racio likvidnosti = zalihe + potraživanja + gotovina / tekuće obaveze.

Racio likvidnosti podrazumijeva:

$$\text{Racio tekuće likvidnosti} = \frac{\text{Obrtna imovina}}{\text{Kratkoročne obaveze}}$$

$$\text{Racio reducirane likvidnosti} = \frac{\text{Monetarna Aktiva}}{\text{Kratkoročne obaveze}}$$

2. Racio solventnosti

Racio solventnosti ili racio finansijske strukture pokazuje likvidnost na duži rok.

Za ocjenjivanje dugoročne finansijske pozicije poduzeća koriste se sljedeći racioi:

racio zaduženosti i racio kapitala u odnosu na sredstva.

Pod ovim se podrazumijeva:

$$\text{Racio pokrića stalne imovine} = \frac{\text{Kapital}}{\text{Stalna imovina}}$$

$$\text{Racio pokrića realne imovine} = \frac{\text{Dugoročni kapital}}{\text{Realna aktiva}}$$

$$\text{Racio pokrića zaliha NOK – om} = \frac{\text{NOK}}{\text{Zalihe + AVR}}$$

$$\text{Racio pokrića obrtne imovine NOK – om} = \frac{\text{NOK}}{\text{Obrtna imovina}}$$

$$\text{Racio zaduženosti} = \frac{\text{Ukupne obaveze}}{\text{Kapital}}$$

$$\text{Racio pokrića kamata zaradom} = \frac{\text{EBIT}}{\text{Plaćene kamate}}$$

3. Racio efikasnosti

Racio efikasnosti ili aktivnosti pokazuje tokove nabavnog i prodajnog procesa.

Najvažniji pokazatelji ovog tipa su racio obrta kupaca (potraživanja), racio obrta dobavljača (dugovanja) i racio obrta zaliha:

$$\text{Racio obrta poslovne imovine} = \frac{\text{Prihodi od prodaje}}{\text{Prosječna poslovna imovina}}$$

$$\text{Racio obrta fiksne imovine} = \frac{\text{Prihodi od prodaje}}{\text{Prosječna fiksna imovina}}$$

$$\text{Racio obrta kapitala} = \frac{\text{Prihodi od prodaje}}{\text{Prosječni vlasnički kapital}}$$

$$\text{Racio obrta obrtne imovine} = \frac{\text{Prihodi od prodaje}}{\text{Prosječna obrtna imovina}}$$

$$\text{Racio obrta zaliha} = \frac{\text{Prihodi od prodaje}}{\text{Prosječne zalihe + AVR}}$$

$$\text{Racio obrta potraživanja od kupaca} = \frac{\text{Prihodi od prodaje - eksterno}}{\text{Prosječna potraživanja od kupaca}}$$

$$\text{Racio obrta potraživanja od kupaca} = \frac{\text{Ukupne nabavke}}{\text{Prosječne obaveze prema dobavljačima}}$$

4. Racio profitabilnosti

Racio profitabilnosti pokazuje sposobnost zarađivanja poduzeća i ključni je racio u procjeni finansijskog uspjeha.

Ovdje spadaju:

$$\text{Racio bruto poslovnog dobitka} = \frac{\text{Bruto poslovni dobitak}}{\text{Prihodi od prodaje}}$$

$$\text{Racio neto poslovnog dobitka} = \frac{\text{Neto poslovni dobitak}}{\text{Prihodi od prodaje}}$$

$$\text{Racio neto profitne marže} = \frac{\text{Neto dobitak}}{\text{Prihodi od prodaje}}$$

$$\text{Racio bruto profitne marže} = \frac{\text{Neto dob} + \text{Trošk kam} * (1 - \text{Stopa poreza})}{\text{Prihodi od prodaje}}$$

$$\text{ROA} = \frac{\text{Neto dob} + \text{Trošk kam} * (1 - \text{Stopa poreza})}{\text{Prosječna imovina}}$$

$$\text{ROE} = \frac{\text{Neto dobitak}}{\text{Prosječni neto vlasnički kapital}}$$

Bonitetna ocjena se ne izračunava za sljedeće sektore:

- Javne monetarno-financijske institucije
- Domaće privatne monetarno-financijske institucije
- Monetarno-financijske institucije pod tuđim nadzorom
- Javna osiguravajuća društva i mirovinski fondovi
- Domaća privatna osiguravajuća društva i mirovinski fondovi
- Osiguravajuća društva i mirovinski fondovi pod tuđim nadzorom
- Cjelokupan sektor financijskih i osiguravajućih djelatnosti
- Samozaposleni – poslodavci
- Novonastale kompanije